

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua, themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
правової політики**

Костіну А.Є.

Шановний Андрію Євгеновичу!

На виконання доручення Прем'єр-міністра України Шмигала Д.А. від 23.06.2021 № 31021/1/1-21 до звернення Комітету Верховної Ради України з питань правової політики від 23.06.2021 № 04-26/03-2021/206226 Міністерством юстиції України спільно з Міністерством фінансів України опрацьовано проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності» (далі – проєкт Закону), внесений народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України (реєстр. № 5644 від 10 червня 2021 року), та повідомляється про підтримку проєкту Закону за умови врахування пропозицій, викладених нижче.

Крім того, оскільки більшість положень проєкту Закону є тотожними положенням проєкту Закону про внесення змін до Закону України «Про нотаріат» щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності», який був розроблений Міністерством юстиції та на момент реєстрації проєкту Закону (реєстр. № 5644 від 10 червня 2021 року) перебував на етапі погодження із заінтересованими органами, Міністерство юстиції просить зняти з контролю як виконаний захід, визначений пунктом 330 Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02 лютого 2021 р. № 1165-ІХ.

З урахуванням деяких розбіжностей між проєктом Закону та законопроектом, розробленим Міністерством юстиції, а також беручи до уваги зауваження, які надійшли від заінтересованих органів, Міністерство юстиції повідомляє про такі пропозиції.

1. Підпунктом 3 пункту 4 розділу I проєкту Закону пропонується викласти в новій редакції статтю 2¹ Закону України «Про нотаріат» (далі – Закон) та надати Міністерству юстиції України як центральному органу

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 65790/8.3.2/1-21 від 15.08.2021

Підписувач Горовець Євгеній Миколайович

Сертифікат 12A1C72050EC68540400000005E05005D630D00

Дійсний з 01.10.2019 10:52:15 по 01.10.2021 10:52:15

виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері нотаріату, зокрема, повноваження розглядати скарги на дії нотаріуса *щодо дотримання порядку вчинення нотаріальних дій* та за наявності відповідних підстав вносити Нотаріальній палаті України подання про застосування до нотаріуса дисциплінарного стягнення.

Поряд з цим у пояснювальній записці до проекту Закону зазначено, що основні положення проекту Закону забезпечують збереження за Міністерством юстиції України контрольних функцій, а саме: повноважень щодо розгляду скарг.

Вважаємо, що запропонована редакція потребує доопрацювання, оскільки у разі прийняття нормативно-правового акта виникне неповнота правового регулювання відповідної сфери і розгляд скарг фізичних чи юридичних осіб з питань, які не пов'язані з дотриманням порядку вчинення нотаріусом нотаріальної дії, залишиться поза межами повноважень Міністерства юстиції.

2. Підпунктом 10 пункту 4 розділу I проекту Закону пропонується внести зміни до статті 8 Закону, якими передбачається, що довідки про вчинені нотаріальні дії, документи, що зберігаються в архіві нотаріуса, та їх копії *надаються нотаріусом* протягом десяти робочих днів *на підставі судового рішення* у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільною, господарською, адміністративною справою, справою про адміністративні правопорушення, що перебуває у провадженні відповідного суду.

Офісом Генерального прокурора були висловлені зауваження щодо виключення положень Закону стосовно *обов'язку нотаріуса надавати* на обґрунтовану письмову *вимогу прокуратури*, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, *органів досудового розслідування* у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, довідки про вчинені нотаріальні дії та інших документів, оскільки надання такої інформації в рамках кримінального провадження лише за судовим рішенням вочевидь збільшить часові межі її отримання слідчим, прокурором, що не сприятиме своєчасному формуванню доказової бази та забезпеченню ефективності досудового розслідування.

3. Підпунктом 12 пункту 4 розділу I проекту Закону запропоновано доповнити Закон новою статтею 8², яка направлена на врегулювання питання забезпечення доступності нотаріальних дій для громадян в нотаріальних округах, в яких кількість нотаріусів є недостатньою.

Так, органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень забезпечують надання на пільгових умовах державного та комунального майна в користування для розміщення нотаріального офісу в нотаріальних округах, у яких кількість нотаріусів є недостатньою.

Разом з цим пунктом 8 розділу I проєкту Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» (далі – Закон № 157-IX) та встановити, що зазначений Закон не поширюється на відносини з надання в користування державного та комунального майна для розміщення нотаріального офісу в нотаріальних округах, що належать до переліку нотаріальних округів, у яких кількість нотаріусів є недостатньою, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері нотаріату, за погодженням з Нотаріальною палатою України.

До зазначених змін було висловлено низку зауважень, зокрема Міністерством фінансів України, Фондом державного майна України та Асоціацією міст України.

1) Міністерство фінансів України висловило такі зауваження.

Згідно з пунктом 34 частини другої статті 29 Бюджетного кодексу України (далі – Кодекс) надходження від плати за оренду, зокрема державного майна зараховуються до доходів загального фонду державного бюджету, які є джерелом виконання соціальних програм, забезпечення важливих соціальних гарантій для населення та спрямовуються насамперед на фінансування захищених статей видатків державного бюджету.

Водночас відповідно до пункту 29 частини першої статті 64, пункту 3 частини першої статті 64¹ та пункту 28 частини першої статті 66 Кодексу надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, засновником яких є сільські, селищні, міські ради, районні ради та Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні ради, зараховуються відповідно до доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад, районних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів.

Таким чином пропозиція щодо надання в користування державного майна та комунального майна для розміщення нотаріального офісу в нотаріальних округах на пільгових умовах Міністерством фінансів не підтримується, оскільки може призвести до зменшення відповідних надходжень від орендної плати до державного та місцевих бюджетів.

2) Поряд з наведеним, зауваження були висловлені Фондом державного майна України.

Статтею 15 Закону № 157-IX визначено перелік орендарів, які мають право на отримання в оренду державного та комунального майна без проведення аукціону.

Фонд зауважує, що основною метою оренди є прискорення економічного зростання, залучення іноземних і внутрішніх інвестицій, посилення фінансової спроможності підприємств державної або комунальної власності (частина четверта статті 2 Закону № 157-IX).

За загальним принципом майно передається в оренду на конкурентній процедурі (аукціоні), а сам Закон № 157-IX спрямований на підвищення ефективності використання державного та комунального майна. У зв'язку з цим внесення змін до Закону № 157-IX або підзаконних нормативно-правових актів щодо надання пільгового режиму використання майна має бути обґрунтованим.

При цьому Фондом державного майна України зазначено, що підвищення ефективності використання державного або комунального майна може бути досягнуте шляхом запровадження прозорих правил конкуренції, тоді як запропоновані зміни є необґрунтованими і при реалізації на практиці можуть призвести до спотворення та/або обмеження умов конкуренції у відповідній сфері діяльності у розумінні законодавства України про захист економічної конкуренції.

3) Асоціацією міст України зазначено, що запропонована норма є прямим обмеженням самостійності органів місцевого самоврядування у праві розпорядження комунальним майном.

Відповідно до статті 142 Конституції України рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів (що складаються, зокрема і з плати за користування комунальним майном) є матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування.

При цьому частиною сьомою статті 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що майнові операції, які здійснюються органами місцевого самоврядування з об'єктами права комунальної власності, не повинні ослаблювати економічних основ місцевого самоврядування, скорочувати обсяги доходів місцевих бюджетів.

4. Підпунктом 27 пункту 4 розділу I проекту Закону передбачається доповнити Закон статтею 26¹, положення якої регламентують питання кваліфікованого електронного підпису нотаріуса.

Відповідно до абзацу четвертого зазначеного підпункту сертифікат відкритого ключа нотаріуса повинен бути заблокований невідкладно після внесення інформації до Єдиного реєстру нотаріусів України про зупинення чи припинення нотаріальної діяльності нотаріуса.

Міністерством цифрової трансформації України за результатами проведення цифрової експертизи були висловлені такі зауваження.

Відповідно до абзацу другої частини другої статті 17 Закону України «Про електронні довірчі послуги» (далі – Закон¹), органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації державної форми власності, державні реєстратори, *нотаріуси* та інші суб'єкти, уповноважені державою на здійснення функцій державного реєстратора, *для засвідчення чинності відкритого ключа використовують* лише кваліфікований сертифікат відкритого ключа, а для реалізації повноважень, спрямованих на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків фізичної або юридичної особи відповідно до закону, застосовують виключно засоби кваліфікованого

електронного підпису чи печатки, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання.

Разом з тим частиною шостою статті 25 Закону¹ встановлено, що кваліфікований сертифікат відкритого ключа не пізніше ніж протягом двох годин *блокується суб'єктом, який видав сертифікат, у разі:*

- *подання користувачем електронних довірчих послуг заяви про блокування виданого йому кваліфікованого сертифіката відкритого ключа в будь-який спосіб, що забезпечує підтвердження особи-користувача;*
- *повідомлення користувачем електронних довірчих послуг або контролюючим органом про підозру в компрометації особистого ключа користувача електронних довірчих послуг;*
- *набрання законної сили рішенням суду про блокування кваліфікованого сертифіката відкритого ключа;*
- *порушення користувачем електронних довірчих послуг істотних умов договору про надання кваліфікованих електронних довірчих послуг.*

Зазначене положення Закону¹ не визначає такої підстави для блокування сертифіката відкритого ключа, як внесення інформації до Єдиного реєстру нотаріусів України про зупинення чи припинення нотаріальної діяльності нотаріуса.

Крім того проектом Закону не визначено механізм інформування кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг, яким було сформовано кваліфікований сертифікат відкритого ключа для нотаріуса, про необхідність блокування такого сертифіката.

Водночас з метою уніфікації використання кваліфікованих електронних підписів фізичними особами, в тому числі нотаріусами, пропонується розглянути альтернативу підтвердженню повноважень нотаріуса на основі відомостей, внесених до кваліфікованого сертифіката відкритого ключа, наприклад, на основі відомостей Єдиного реєстру нотаріусів України шляхом перевірки статусу відповідного нотаріуса на певний момент часу та порівняння з часом, зазначеним у кваліфікованій електронній позначці часу, що додається до кваліфікованого електронного підпису, накладеного нотаріусом на електронний документ.

5. Підпунктом 28 пункту 4 розділу I проекту Закону доповнено Закон новою статтею 26² та регламентовано питання електронної системи нотаріату, зокрема передбачено, що відомості електронної системи нотаріату становлять нотаріальну таємницю.

Міністерством цифрової трансформації України було зауважено, що згідно з абзацом дев'ятнадцятим вищевказаного підпункту програмне забезпечення електронної системи нотаріату розробляється відповідно до державних стандартів та забезпечує сумісність і взаємодію з іншими

інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави, а також передбачає технічну можливість підключення програмного забезпечення, яке використовується Нотаріальною палатою України для виконання її статутних завдань, на умовах, визначених технічним адміністратором електронної системи нотаріату.

Вказане формулювання призведе до складності та неможливості забезпечення обміну інформацією між реєстрами, адже вся інформація буде віднесена до нотаріальної таємниці.

Таким чином, для можливості реалізації вказаної взаємодії у майбутньому та забезпечення можливості інформаційного обміну між електронною системою нотаріату та іншими інформаційними системами Міністерством цифрової трансформації України запропоновано абзац шістнадцятий підпункту 28 пункту 4 розділу I проекту Закону викласти у такій редакції: «Відомості електронної системи нотаріату в обсязі, передбаченому статтею 8 цього Закону, становлять нотаріальну таємницю».

6. Підпунктом 30 пункту 4 розділу I проекту Закону пропонується доповнити Закон статтею 27¹ «Дисциплінарна відповідальність нотаріуса».

Зазначена стаття містить положення *щодо застосування до нотаріусів дисциплінарних стягнень визначених законодавством*, статутом Нотаріальної палати України, Кодексом професійної етики нотаріусів, якими порушено присягу нотаріуса України, обов'язки, встановлені законодавством, статутом Нотаріальної палати України, Кодексом професійної етики нотаріусів.

Водночас, стаття не містить законодавчих засад щодо видів таких дисциплінарних стягнень, що, в свою чергу, є недотриманням принципу юридичної визначеності, порушення якого на практиці може спричинити порушення конституційного принципу верховенства права.

У зв'язку з цим пропонуємо статтю 27¹ «Дисциплінарна відповідальність нотаріуса» викласти у такій редакції:

«1. До нотаріуса, яким порушено присягу нотаріуса України, обов'язки, встановлені законодавством, статутом Нотаріальної палати України, Кодексом професійної етики нотаріусів, застосовуються такі дисциплінарні стягнення:

1) попередження;

2) догана;

3) штраф;

4) зупинення нотаріальної діяльності.

2. Штрафи, розміри яких затверджуються з'їздом нотаріусів України, сплачуються на рахунок Нотаріальної палати України.

3. Зупинення нотаріальної діяльності здійснюється відповідно до статей 29¹ та 29² цього Закону.

4. Дисциплінарні стягнення до нотаріуса застосовуються на підставі рішення Нотаріальної палати України, її відділення у порядку, встановленому

з'їздом нотаріусів України.

5. Нотаріус може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності протягом року з дня виявлення відповідного порушення, але не пізніше трьох років з дня його вчинення.».

7. Підпунктом 34 пункту 4 розділу I проєкту Закону передбачається у частині шостій статті 29² Закону *виключити право нотаріуса, діяльність якого зупинена, видавати дублікати документів*, що зберігаються у його справах.

Враховуючи, що запропоновані зміни можуть призвести до неповноти правового регулювання видачі дублікатів, що, у свою чергу, призведе до порушення законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, пропонуємо залишити нотаріусу, діяльність якого зупинена, можливість видавати дублікати документів, що зберігаються у його справах.

8. Підпунктом 40 пункту 4 розділу I проєкту Закону пропонується доповнити статтю 34 Закону, якою визначено перелік нотаріальних дій, що вчиняє нотаріус, новими положеннями та зазначити, що нотаріальні дії, пов'язані зі створенням електронної копії паперового документа або виписки з нього, здійснюються з використанням нотаріусом кваліфікованого електронного підпису.

Водночас підпунктом 46 пункту 4 розділу I проєкту Закону передбачається статтю 47 Закону після частини третьої доповнити новою частиною, згідно з якою *електронні документи, що подаються для вчинення нотаріальної дії, повинні відповідати вимогам Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» та бути підписаними з використанням кваліфікованого електронного підпису.*

З цього приводу Міністерство цифрової трансформації України зауважує, що відповідно до частин другої – четвертої статті 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» *накладанням електронного підпису завершується створення електронного документа.* Відносини, пов'язані з використанням удосконалених та кваліфікованих електронних підписів, регулюються Законом¹. Використання інших видів електронних підписів в електронному документообігу здійснюється суб'єктами електронного документообігу на договірних засадах.

Згідно з частиною шостою статті 17 Закону¹ використання електронних довірчих послуг не змінює порядку вчинення правочинів, встановленого законом. Правочини, що підлягають нотаріальному посвідченню та/або державній реєстрації у випадках, встановлених законом, вчиняються в електронній формі виключно із застосуванням кваліфікованих електронних довірчих послуг та у встановленому порядку.

При цьому електронний підпис чи печатка не можуть бути визнані недійсними та позбавлені можливості розглядатися як доказ у судових справах виключно на тій підставі, що вони мають електронний вигляд або не

відповідають вимогам до кваліфікованого електронного підпису чи печатки (частина третя статті 18 Закону¹).

Згідно з пунктами 22, 43, 44 частини першої статті 1 Закону¹:

- кваліфікована електронна печатка – удосконалена електронна печатка, яка створюється з використанням засобу кваліфікованої електронної печатки і базується на кваліфікованому сертифікаті електронної печатки;

- удосконалена електронна печатка – електронна печатка, створена за результатом криптографічного перетворення електронних даних, з якими пов'язана ця електронна печатка, з використанням засобу удосконаленої електронної печатки та особистого ключа, однозначно пов'язаного із створювачем електронної печатки, і який дає змогу здійснити електронну ідентифікацію створювача електронної печатки та виявити порушення цілісності електронних даних, з якими пов'язана ця електронна печатка;

- удосконалений електронний підпис – електронний підпис, створений за результатом криптографічного перетворення електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис, з використанням засобу удосконаленого електронного підпису та особистого ключа, однозначно пов'язаного з підписувачем, і який дає змогу здійснити електронну ідентифікацію підписувача та виявити порушення цілісності електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис.

З огляду на зазначене, виявити порушення цілісності електронних даних дає змогу використання не тільки кваліфікованих електронних підписів, а і використання кваліфікованих електронних печаток, а також удосконалених електронних підписів та печаток.

Міністерство цифрової трансформації України також зауважує, що згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2020 р. № 193 «Про реалізацію експериментального проекту щодо забезпечення можливості використання удосконалених електронних підписів і печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів» забезпечено можливість використання удосконалених електронних підписів чи печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, для здійснення електронної взаємодії, електронної ідентифікації та автентифікації фізичних, юридичних осіб і представників юридичних осіб у разі, коли законодавством передбачено використання виключно кваліфікованих електронних підписів чи печаток (кваліфікованих електронних довірчих послуг) або засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри, крім випадків встановлених законодавством.

З огляду на викладене, Міністерством цифрової трансформації України запропоновано абзац другий підпункту 46 пункту 4 розділу I проекту Закону викласти в такій редакції: *«Електронні документи, що подаються для вчинення нотаріальної дії, повинні відповідати вимогам Законів України «Про*

електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги».

Тотожні зауваження та пропозиції висловлені до абзацу четвертого підпункту 50 пункту 4 розділу I Закону.

9. Проект Закону передбачає доповнення Закону статтею 97⁴, якою передбачається регламентувати питання огляду речей, інших об'єктів, у тому числі веб-сайтів, інших місць збереження даних в мережі Інтернет. Абзацом першим зазначеної статті передбачено, що огляд речей, інших об'єктів, у тому числі веб-сайтів, інших місць збереження даних в мережі Інтернет, полягає у їх візуальному спостереженні (обстеженні) нотаріусом з метою з'ясування та фіксації інформації.

Міністерство економіки України звернуло увагу, що існує необхідність, серед іншого, підтверджувати факт розміщення на веб-сайтах звукової інформації з порушенням авторського права і суміжних прав (зокрема, музичних творів, фонограм).

При цьому підтвердження наявності звукової інформації, доступної на веб-сайті, потребує як візуального спостереження (обстеження), наприклад, при визначенні назв музичних творів, що пропонуються користувачам веб-сайтів для завантаження, так і прослуховування музичних записів, розміщених на веб-сайтах.

Враховуючи наведене, запропоновано в абзаці першому зазначеної статті після слова «візуальному» доповнити словами «та/або аудіовізуальному».

10. Підпунктом 78 пункту 4 розділу I проекту Закону передбачається внести зміни до статті 78 Закону, зокрема щодо заміни словесної конструкції «посадова особа органу місцевого самоврядування, посадова особа консульської установи України» на «уповноважена посадова особа органу місцевого самоврядування, посадова особа дипломатичних представництв та консульських установ України».

З метою дотримання вимог нормопроектувальної техніки в частині єдності термінології вважаємо за необхідне внести тотожні зміни до частини четвертої статті 78 Закону.

З повагою

Перший заступник Міністра

Євгеній ГОРОВЕЦЬ